

ФЕНОМЕН МАХМУДА АХМАДІНІЖАДА В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ ІРАНУ

Вікторія Пилипенко

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

Іран є одним із найбільших лідерів на світовому нафтогазовому ринку, 80% експорту якого припадає на країни Європейського Союзу та США. Головні експортери іранських нафти й газу вдаються до різноманітних важелів впливу, спрямованих на встановлення лояльних політичних сил в країні та відповідне зменшення цін на енергоресурси. Дивлячись на такий стан справ, одним із найбільш обговорюваних та актуальних питань залишається конфронтація Ірану з європейськими державами та США, що втілюється в діяльності президента Іранської республіки – Махмуда Ахмадініжада.

Однак, не зважаючи на гостроту та актуальність тематики, основні погляди президента Махмуда Ахмадініжада на зовнішню та внутрішню політику практично не досліджені, за виключенням робіт Е.М. Багірова, Є. П. Бажанова, Д. Б. Малишевої, Є. В. Дунаєва, М. Лідена, Б. Слевіна та ін. дослідників новітньої історії Ірану.

Отже, мета дослідження полягає в тому, щоб розкрити основні складові політичної діяльності Махмуда Ахмадініжада, які значно відрізнялися від політичного курсу його попередників та вплинули на міжнародне становище Ісламської республіки Іран.

Опрацювавши за допомогою порівняльно-історичного аналізу, з використанням критерію об'єктивності та діалектичних принципів наукового пізнання: історизму, всебічності, багатофакторності, різноманітні за походженням джерела (стенограми офіційних зустрічей іранських високопосадовців, нормативно-правові акти, мемуари, заяви іранського та лідерів інших країн у пресі, тощо), й враховуючи напрацювання у відомій історіографії, вдалося розкрити це актуальне питання.

Основні складові політичного курсу Махмуда Ахмадініжада склалися в умовах ісламської революції 1979 р. та ірано-іракської війни, в яких він приймав безпосередню участь. Будучи у складі спецпідрозділу Вартових ісламської революції (1980/1989 рр.) – організації, що перебрала на себе функції наглядача за дотриманням норм ісламу, розпочав своє сходження на політичний Олімп.

Перебуваючи на посадах радника губернатора провінції Курдистан, радника міністра культури й освіти Ірану, мера Тегерану, поступово сформувалися основні напрямки політики Ахмадініжада, що знайшла своє втілення після обрання на пост президента 2005р. та 2009 р.

До провідних напрямків політики Ахмадініжада, які отримали схвалення іранського суспільства та шквальну критику світової, переважно західноєвропейської та американської громадськості, належать ісламський традиціоналізм, антиамериканізм та антисіонізм, що стали загальнодержавною ідеологією, курс на зближення з Росією, панісламізм.

Найбільшу кількість критики отримав курс на тісну співпрацю Ірану з Росією – найбільшим потенційним конкурентом республіки на ринку енергоресурсів. Іран раніше мав прецеденти співпраці з Росією, але подібного розмаху у вигляді підписання вигідних контрактів між російськими та іранськими нафтогазовими компаніями, створення спільних інвестиційно привабливих підприємств, закладання основ інтеграційного газового об'єднання на зразок ОПЕК, – відбулося саме за період перебування при владі Ахмадініжада.

Зближення Ірану з РФ відбувається в умовах панування доктрини антиамериканізму, яка стала фактично другою релігією іранців. Чим сильніше США та ЄС намагатимуться отримати прямий доступ до іранських родовищ нафти та газу, тим більше сприятимуть укріпленню протиприродного союзу між двома «нафтогазовими гігантами» – Росією та Іраном .

Ще одним здобутком Ахмадініжада стало зближення з Іраком, Йорданією, як прямий результат втілення ідеї єдності мусульманського світу та необхідності об'єднання всіх ісламських країн перед загрозою США та Ізраїлю.

Отже, М. Ахмадініжад заклавши ідеї антиамериканізму та панісламізму в основу своєї політичної діяльності перетворив Іран на регіональну наддержаву, здатну протистояти натиску США та проводити самостійну зовнішню політику.